

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Рівненський державний гуманітарний університет

**ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ І
РЕАБІЛІТАЦІЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

ВИПУСК 16

РІВНЕ – 2025

**Фізична культура, спорт і реабілітація в закладах освіти:
Збірник наукових праць. Рівне : ГО СОМ-ЦЕНТР, 2025.
Випуск 16. 316 с.**

У збірнику вміщено наукові праці викладачів, вчених, аспірантів, вчителів-методистів, вчителів-новаторів, здобувачів вищої освіти галузі фізичної культури та спорту України

Збірник статей буде корисним для вчителів і викладачів фізичного виховання, спортсменів, усіх, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку фізичного виховання та спортивного тренування

Редакційна колегія:

доктор філософії, доцент Тетяна ГОГОЛЬ

кандидат педагогічних наук, доцент Анатолій КАШУБА

кандидат педагогічних наук, доцент Вадим КІНДРАТ

кандидат педагогічних наук, доцент Володимир КОВАЛЬСЬКИЙ

Відповідальність за інформаційну достовірність поданих матеріалів у наукових працях несуть автори публікацій

ЗМІСТ

Бутенко Т. В. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА У СПОРТІ ТА ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ	8
Василюк В. М., Гаврилюк М. А. МЕТОДИКА ТРЕНУВАЛЬНОГО ЦИКЛУ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ ФУТБОЛЬНИХ КОМАНД З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ГРАВЦІВ.....	28
Василюк В. М., Гаркавий А. О. СУЧАСНІ МЕТОДИ ТРЕНУВАННЯ УЧНІВ 13-15 РОКІВ ВПРАВАМИ ЄДИНОБОРСТВ	35
Василюк В. М., Корнецький В. С. ВИБРАНІ ПАРАМЕТРИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ У ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ В 12-14 РОКІВ.....	43
Василюк В. М., Михальчук С. М. ІНДИВІДУАЛІЗОВАНИЙ ПІДХІД У ТРЕНУВАННІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФУТБОЛІСТІВ НА СТАДІЇ ПОЧАТКОВОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ.....	35
Василюк В. М., Плебанський В. І. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ТРЕНЕРІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СПОРТИВНИХ ДИСЦИПЛІН.....	50
Власюк Г. І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАПАДАЮЧОГО УДАРУ У ВОЛЕЙБОЛІ.....	56
Власюк Г. І., Войтина В. П. ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	66
Власюк Г. І., Одарчук М. О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	75
Власюк Г. І., Сеньчук О. С. ЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВИТРИВАЛОСТІ У ВОЛЕЙБОЛІ.....	82

Власюк Г. І., Сергійчук К. О. ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УКРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	92
Власюк Г. І., Ходорчук Б. В. ВИЗНАЧЕННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ПРОФЕСІЙНУ-ПРИКЛАДНУ ФІЗИЧНУ ПІДГОТОВКУ.....	98
Гоголь Т. В. УПРАВЛІНСЬКІ ТА ЛОГІСТИЧНІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	108
Давидюк І. В. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ОСНОВІ ПЕДАГОГІЧНИХ АСПЕКТІВ РЕФЛЕКСІЇ.....	116
Дутчак В. В. РОЗВИТОК ЗАГАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ У ТРЕНУВАННІ ЛЕГКОАТЛЕТІВ.....	122
Кашуба А. А., Вашай Д. Р. ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ НАВИЧОК ГРИ У СОФТБОЛ У ДІВЧАТ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	125
Кашуба А. А., Гаврильчик В. В. ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЧИННИКІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ТРЕНЕРА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ.....	129
Кашуба А. А., Іваницький Н. Я. ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТАРШОКЛАСНИКІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ФУТБОЛОМ.....	138
Кашуба А. А., Омельчук В. П. ВПЛИВ РЕГУЛЯРНИХ ЗАНЯТЬ ФУТБОЛОМ НА МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ОРГАНІЗМУ ЧОЛОВІКІВ У ПЕРШОМУ ПЕРІОДІ ЗРІЛОГО ВІКУ.....	141
Ковальський В. В., Вишняк О. М. РОЗВИТОК СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЮНИХ ВОЛЕЙБОЛІСТІВ У ПЕРІОД ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ	145

Ковальський В. В., Гуральчук В. В. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЧОЛОВІКІВ ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ ПІД ВПЛИВОМ ЗАНЯТЬ ОЗДОРОВЧИМ БІГОМ.....	154
Ковальський В. В., Древецький І. І. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ У ДІТЕЙ НУШ НА ЕТАПІ АДАПТАЦІЇ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНОГО ПІДХОДУ	159
Ковальський В. В., Олексієвець О. О. РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ДО ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ В УЧНІВ ЗЗСО СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ.....	163
Ковальський В. В., Трофимчук В. В. ФОРМУВАННЯ КООРДИНАЦІЙНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ БАЗОВОЇ ОСВІТИ НУШ ЗА ДОПОМОГОЮ БАСКЕТБОЛУ ...	171
Панчук А. П., Гасянок М. А. УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ-ПОЖЕЖНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	179
Панчук А. П., Панчук І. В., Грицаюк І. І. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІТНЕС-ТРЕНЕРА У МЕЖАХ СТВОРЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КНИГИ СПОРТИВНОГО ЦЕНТРУ.....	184
Панчук А. П., Панчук І. В., Шеретюк Ю. В. ВПЛИВ ФІТНЕС-ТРЕНУВАНЬ НА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ЖІНОК ДРУГОГО ЗРІЛОГО ВІКУ.....	192
Панчук А. П., Шилан М. В. ЗАСТОСУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ НУШ.....	200
Панчук А. П., Ярмошук О. О., Ярош В. С. ВПЛИВ АНАЛІТИКИ ДАНИХ НА ФОРМУВАННЯ ІГРОВИХ СТРАТЕГІЙ У КОМАНДНИХ ВИДАХ СПОРТУ.....	206
Семенович С. В., Мартинчук П. М. ОСОБЛИВОСТІ ЕТАПУ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ ТА СИСТЕМА	

КОНТРОЛЮ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTI ПАУЕРЛІФТЕРІВ.....	215
Семенович С. В., Сорочук Д. О. РОЛЬ ТРЕНЕРІВ У ВИХОВАННІ ЗДОРОВОЇ ПОВЕДІНКИ ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ.....	227
Семенович С. В., Тарасюк О. І. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ З ІНДВАЛІДНІСТЮ ЗА ДОПОМОГОЮ АДАПТИВНОГО СПОРТУ.....	234
Семенович С. В., Тимофіюк А. П. СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗАСОБАМИ АДАПТИВНОГО СПОРТУ.....	240
Чалій Л. В. ТУРИЗМ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	247
Чалій Л. В., Близнюк С. В. ВПЛИВ ЗАНЯТЬ У СЕКЦІЇ НА СТАН ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	255
Чалій Л. В., Лисенко Є. В. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КОМПЛЕКСНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ У СПОРТИВНОМУ ОРІЄНТУВАННІ.....	265
Чалій Л. В., Холод Н. М. ОСОЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРА У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	270
Чалій Л. В., Шимко П. О. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ (СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ, БЕЗПЕКОВІ, ЕКОЛОГІЧНІ, ЛОГІСТИЧНІ АСПЕКТИ).....	286
Шелюк В. О., Драганчук В. В. ПОКРАЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ БОРЦІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ТРЕНУВАНЬ.....	296
Шелюк В. О., Кібукевич В. В. ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ ВОЛЕЙБОЛУ	300

Шелюк В. О., Приходько А. В. ЗАНЯТТЯ БАСКЕТБОЛОМ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У ПІДЛІТКІВ 5-6 КЛАСІВ НУШ.....304

Шелюк В. О., Собчук О. М. АЛГОРИТМ ПОБУДОВИ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЮНИХ СТИБУНІВ У ДОВЖИНУ: ПЕДАГОГІЧНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ..308

Семенович С. В., доцент

Тарасюк О. І., здобувач ступеня в/о «Магістр» II курсу

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗА ДОПОМОГОЮ АДАПТИВНОГО СПОРТУ

Анотація. У статті розглянуто значимість адаптивного спорту в процесі соціальної інтеграції та адаптації ветеранів війни з інвалідністю до умов мирного життя.

Визначено, що після повернення до цивільного життя ветеранів та інвалідів війни, очікує період пристосування до нових особливостей життя, умов соціальної взаємодії, формування особистісних навичок у вирішенні нових викликів.

Виокремлено можливості і завдання адаптивного спорту як дієвого і ефективного інструменту успішної соціалізації ветеранів та інвалідів, який сприяє фізичній реабілітації, розвитку навичок психічного та емоційного відновлення та благополуччя.

Ключові слова: соціальна інтеграція, адаптація, ветерани, учасники бойових дій, адаптивний спорт, реабілітація.

Постановка проблеми. У умовах воєнного стану та економічної нестабільності ветерани сучасних війни, учасники бойових дій, які отримали інвалідність, зіткнулись з проблемою, що потребує негайного вирішення. Ця проблема полягає в тому, що психо-фізіологічні структурні порушення, або яскраво виражені, або такі, що діагностуються за допомогою медичної апаратури, могли призвести до втрати або недосконалої навичок, необхідних для певних видів діяльності, внаслідок чого і формуються „обмежені можливості" для життєдіяльності, а це в свою чергу, за відповідних умов, спричинятиме соціальну дезадаптацію, неуспішну або уповільнену соціалізацію.

Війна залишає чимало військових із травмами й пораненнями, тому адаптивний спорт має великий потенціал і може стати одним із видів реабілітації, яким можуть скористатися захисники та захисниці України. І йдеться не лише про фізичну активність, а про підтримку та можливості розвивати свої здібності, стати частиною спільноти однодумців. Повернення

учасників бойових дій та членів їх сімей до цивільного життя є своєрідним викликом як для самих ветеранів, так і суспільства у цілому.

Соціальна інтеграція та адаптація ветеранів війни та учасників бойових дій є складним питанням, яке і досі не є повністю дослідженим, особливо широкий спектр роботи саме в українському контексті, де потрібно зважати на багато факторів, наприклад культурні/релігійні особливості, вмотивованість тощо. Особливостями, що стають на шляху надання якісних послуг соціальної адаптації є відсутність єдиної системи визначення потреб та механізмів їх задоволення.

Розуміння важливості соціальної інтеграції та психологічної реабілітації захисників та захисниць України робить цю проблему досить актуальною, тому використання адаптивного спорту як інструменту реабілітації та соціальної інтеграції ветеранів війни є досить перспективним і заслуговує на подальший розвиток і вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових доробок з даної тематики показав, що серед українських дослідників проблема соціальної інтеграції та адаптації ветеранів війни, учасників бойових дій є різноплановою. Значна кількість праць зацентрована на психологічних аспектах адаптації. Проблему психологічної адаптації до умов військової служби висвітлено у працях А. Алдашевої, Л. Гребінь, Л. Литвиненко, А. Маклакова, А. Камишева, В. Попкова, В. Чайки та ін. (). Психологічні особливості адаптації військових до бойових умов досліджено І. Бобровничим, О. Веритягіною, С. Заковряшиною, Н. Тарабріною та ін. Вікові особливості адаптації учасників бойових дій до умов мирного життя висвітлено у дисертаційному дослідженні О.В. Мельник().

Серед багатьох українських дослідників переважає розуміння процесу адаптації та інтеграції як, в першу чергу, пристосування до умов ринку праці шляхом професійної перепідготовки (В.С. Рубцов, А.Л. Красильщиков). Різні аспекти працевлаштування колишніх військовослужбовців розкриті в дослідженнях Абрамова

Є.В. (), О.О. Буряка і М.І. Гіневського (). Питанням фінансового забезпечення соціальної адаптації приділено увагу у роботі Т.Вдовиченка (14). Однак, незважаючи на це, наявних наукових досліджень, які б розкривали величезний соціалізуючий потенціал адаптивного спорту у сфері реінтеграції до цивільного життя недостатньо.

Соціальна інтеграція та адаптація ветеранів і учасників бойових дій є складним питанням, яке на сучасному етапі потребує подальших досліджень, особливо широкий спектр роботи саме в українському контексті, де потрібно зважати на багато факторів, наприклад культурні/релігійні особливості, вмотивованість, менталітет тощо.

Мета статті – висвітлити значимість адаптивного спорту у соціальній інтеграції та адаптації ветеранів та учасників бойових дій до мирного життя.

Виклад змісту основного матеріалу. В Україні, як і в усьому світі, проблема інтеграції осіб з інвалідністю у суспільство є однією з найактуальніших соціальних проблем. Найбільш гідним способом забезпечення соціальної рівності цієї категорії громадян є надання можливості самореалізації, психо-емоційної стабільності та досягнення ними внутрішньої гармонії.

Реабілітація ветеранів та їх реінтеграція у цивільне життя як зараз, так і після Перемоги, на основі комплексного підходу — є нагальним завданням для українського суспільства і його державних органів (Міністерство у справах ветеранів України). Адже по завершенню війни кількість ветеранів, членів їхніх сімей, осіб з інвалідністю внаслідок війни та членів родин загиблих військових за прогнозами може зрости до 4 — 5 мільйонів осіб.

«Наше суспільство має бути готовим гідно зустріти захисників і захисниць України, створити належні умови для розвитку фізкультурно-спортивної реабілітації, що забезпечить доступ ветеранів до якісних послуг із відновлення фізичних, психологічних і соціальних функцій, повернення їх до повноцінного життя у громадах», Юлія Лапутіна, міністр у справах ветеранів України.

Одним із найдієвіших інструментів реабілітації ветеранів війни є залучення до занять адаптивними видами спорту. Спорт для таких ветеранів-це не лише можливість відчувати радість руху або адреналін змагань, а й двері в нове життя, де, попри обмеження, можливості для реалізації нескінченні. Через спорт, вони можуть знову відчувати цілісність отримати підтримку однодумців і знайти новий сенс у цивільному житті.

«Спорт — один із ключових видів психологічної та фізичної реабілітації, але неможливо переконати ветеранів займатися спортом, їх можна лише зацікавити. Показати на прикладі, чого можна досягнути. Щоб кожен бачив: якщо в інших виходить, то і йому до снаги. Але якщо ніхто такого не робив раніше, він може стати першим» (О. Маковей - капітан команди Національної збірної України Invictus Games 2023).

Наразі через об'єктивні причини цьому перешкоджають низка обставин: зокрема, відсутність системності, нестача кваліфікованих фахівців у сфері фізичної культури та спорту (тренерів, адміністраторів спортивних заходів), недостатнє забезпечення спортивних локацій у громадах регіонів тощо.

Для усунення цих перепон в Україні, Міністерство у справах ветеранів розроблює єдину методологію проведення заходів із фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів війни та членів їхніх сімей, сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, для того, щоб надалі в кожного ветерана війни була можливість займатися адаптивними видами спорту як засобом соціальної інтеграції та адаптації до мирного життя, де йдеться не лише про фізичну активність, а й про підтримку та можливості розвивати їхні здібності.

В рамках реалізації Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року розроблено і втілюється флагманський проєкт «Розвиток спорту для ветеранів» у п'яти областях України: Дніпропетровській (м. Дніпро), Львівській (м. Львів), Вінницькій (м. Вінниця), Миколаївській (м. Миколаїв), Київській (м. Київ). А у 2025-2027 роках проєкт планується масштабувати по всіх областях України. Він зокрема,

передбачає створення комплексної системи залучення ветеранів, учасників бойових дій та членів їхніх родин до занять різними видами спорту, в тому числі адаптивними; розширення мережі безбар'єрних закладів, які враховують потреби ветеранів та ветеранок — осіб з інвалідністю — в містах, громадах та регіонах; забезпечення підготовки відповідних фахівців (тренерів) з восьми видів адаптивного спорту: баскетбол на візках, стрільба з лука, пауерліфтинг, плавання, велоспорт, веслування на тренажерах, легка атлетика та регбі на візках; створення належної спортивної інфраструктури по всій країні, розвиток ветеранського спорту в закладах вищої освіти та в територіальних громадах за моделлю «рівний з рівним».

Протягом 2023 року вже було організовано підготовку та участь національних збірних команд України в міжнародних спортивних змаганнях. Зокрема, національна збірна команда України взяла участь у міжнародних спортивних змаганнях для ветеранів і поранених військовослужбовців Invictus Games 2023 у Дюссельдорфі (українці здобули рекордні 34 медалі); проведено національний відбір з дев'яти видів адаптивного спорту, в якому взяло участь 202 учасники (м. Львів): три навчально-тренувальних збори (Україна, Хорватія) та один відновлювальний навчально-тренувальний збір. Також було організовано навчально-тренувальні збори та Всеукраїнські змагання з відбору кандидатів до United States Air Force Trials 2024 (заявки на участь подали 256 ветеранів і військовослужбовців). Загалом у збірну України входять 30 учасників – ветеранів та військовослужбовців, які змагатимуться в 11 адаптивних видах спорту.

Участь у цих змаганнях свідчить про те, що українське суспільство вчиться і переймає світовий досвід як піклуватися, забезпечувати та захищати своїх ветеранів, хворих або поранених воїнів і підтримувати їх, щоб вони могли жити повноцінним життям, відновили впевненість та цілеспрямованість.

Висновки. Соціалізація ветеранів, учасників бойових дій до цивільного життя є складним процесом пристосування особистості до нових умов життя. Для її успішної реалізації важливими

аспектами психологічної допомоги є впровадження системи психотерапевтичних методів, засобів та технік, які сприяють розвитку навичок саморегуляції та емоційного відновлення і благополуччя; пошуку способів створення психоемоційних ресурсів у вирішенні складних життєвих ситуацій; формуванню мотиваційних моделей соціальних перспектив життєдіяльності ветеранів та учасників бойових дій.

Список використаних джерел

1. Рубцов В.С. Адаптация кадровых военнослужащих и конверсия военных объектов [Електронний ресурс] / В.С. Рубцов. Київ, 2009. 372 с. Режим доступу : http://ifsa.kiev.ua/files/IFSA_2009.pdf.
2. Красильщиков А.Л. Соціальна адаптація звільнених у запас військовослужбовців (проблеми та досвід їх вирішення в Україні та зарубіжних країнах) / А.Л. Красильщиков // Демографія та соціальна економіка, 2005. № 2. С. 117-125.
3. Абрамов Є.В. Адаптація військовослужбовців, звільнених в запас як інструмент забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку праці. // Економіка і організація управління, 2016. №2 (22). С. 259-265.
4. Бриндіков Ю.Л. Теорія та практика реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій в системі соціальних служб: дис... д-ра пед. наук: 13.00.05./ Тернопіл. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка Тернопіль, 2019. 559 с.
5. Буряк О.О., М.І. Гіневський. Соціальна адаптація армії України до нових умов існування // Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил. 2014. № 4(41). С. 160-166.
6. Тарас Вдовиченко. Соціальна та професійна адаптація звільнених військовослужбовців як об'єкт фінансового забезпечення / Т.Вдовиченко // Світ фінансів. 2017. № 1 (50). С. 166–180.
7. Мельник О.В. Вікові особливості адаптації учасників бойових дій до умов мирного життя. Авт.. дис. канд. псих. наук Київ, 2019. 20 с.

8. І.Субашкевич, Я.Бордіян, С.Галько. Особливості соціально-психологічної адаптації військовослужбовців, які брали участь в бойових діях/Вісник Львівського унів-у. Серія пед. 2023.Вип.39. С.218-226.

9. <https://www.woundedwarrior.af.mil/> - офіційний сайт ВПС США

<https://mva.gov.ua/ua> - офіційний сайт Міністерства у справах ветеранів України

Семенович С. В., доцент

Тимофіюк А. П., здобувачка ступеня в/о «Магістр» II курсу

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЗАСОБАМИ АДАПТИВНОГО СПОРТУ

Анотація. У статті розглянуто проблему соціальної адаптації ветеранів війни в умовах сучасних суспільних трансформацій, зумовлених воєнними діями в Україні. Проаналізовано психосоціальні труднощі, з якими стикаються ветерани після повернення до мирного життя, особливості їх реінтеграції та необхідність комплексної підтримки. Визначено потенційні можливості адаптивного спорту як ефективного засобу соціалізації, психологічної реабілітації та розвитку комунікативної активності ветеранів. Узагальнено наукові підходи до проблеми, окреслено механізми впливу фізичної активності на емоційно-вольову сферу та соціальну поведінку. Подано структурну характеристику основних напрямів адаптивного спорту, що сприяють соціальній інтеграції. Зроблено висновок про необхідність розширення програм адаптивного спортивного супроводу ветеранів та створення умов для залучення їх до регулярної фізичної активності.

Ключові слова: ветерани війни, соціальна адаптація, адаптивний спорт, реінтеграція, психологічна підтримка, реабілітація.